

عنوان مقاله:

کاربردی شدگی فعل «گفتن» در فارسی نو

محل انتشار:

فصلنامه پژوهش زبان و ادبیات فارسی، دوره 18، شماره 58 (سال: 1399)

تعداد صفحات اصل مقاله: 20

نویسندگان:

مهرداد مشکین فام - دانش آموخته دکتری زبان شناسی، دانشگاه بوعلی سینا

الهام ایزدی - دانش آموخته دکتری زبان شناسی، دانشگاه بوعلی سینا

خلاصه مقاله:

یکی از فرایندهای تغییر زبانی، کاربردی شدگی است و از جمله محصولات این فرایند، گفتمان‌نماها هستند. گفتمان‌نماها عناصر زبانی هستند که کلام را یکپارچه می‌کنند و به گفتمان اجازه انحراف از مسیر اصلی خود را نمی‌دهند. هدف این مقاله، بررسی کاربردی شدگی فعل «گفتن» در فارسی نو است. به منظور بررسی دقیق تر، فارسی نو را به دو دوره مجزا تقسیم کرده ایم؛ فارسی نو متقدم (از قرن چهارم تا اواخر هفتم) و فارسی معاصر. در فارسی نو متقدم، فعل «گفتن» در مقام فعل اصلی واژگانی در معناهای «بیان کردن» و «نامیدن» کاربرد داشته است و بیان‌کننده مفهوم وجهیت استقرایی نیز بوده و در ساخت های غیرشخصی شرکت می کرده است. این جزء زبانی در فارسی معاصر با حفظ نقش های قبلی از رهگذر فرایند کاربردی شدگی به گفتمان نما تبدیل شده است. در این نقش متاخر، فعل «گفتن» به صورت های «می‌گم» و «بگو» درآمده است و نقش های «شروع گفتمان»، «تغییر موضوع» و «اشاره به اطلاعات جدید در گفتمان» را بر عهده دارد. بسامد وقوع گفتمان نمای «می‌گم» بیشتر از گفتمان نمای «بگو» است. داده های این پژوهش، مستخرج از کتاب های نگاشته شده به زبان فارسی نو متقدم، اینترنت و فیلم های تلویزیونی است. از آن جا که گفتمان نماها بیشتر در گونه گفتاری یافت می شوند، در فارسی معاصر برای بررسی نقش متاخر گفتمان نمایی «گفتن» فیلم های تلویزیونی برگزیده شدند.

کلمات کلیدی:

فعل «گفتن»، کاربردی شدگی، گفتمان نما، وجهیت، فارسی نو، نقشگرایی.

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1447160>

